

Krijtberg, 18-7-2021, 16de zondag door het jaar, Jer. 23:1-6, Mc. 6:30-34.
Peter van Dael SJ

ALS SCHAPEN ZONDER HERDER

Jezus had zijn leerlingen op weg gestuurd om het evangelie te verkondigen. Toen ze weer terugkwamen, zei hij tegen hen: *Ga nu mee naar een eenzame plaats om alleen te zijn en een tijdje te rusten.* Deze woorden lijken bij uitstek op hun plaats in de vakantietijd. Menigeen gaat erop uit om naar een rustige plek, om even uit de drukte te zijn en bij te komen. Maar deze lezing gaat over iets anders. De belangrijkste zin is de slotzin: Jezus zag een grote menigte en voelde medelijden met hen, omdat ze leken op schapen zonder herder. Ook de eerste lezing, uit Jeremia, gaat over schapen, en over herders, goede en slechte.

Goede en slechte herders

In Bijbelse tijden was een herder nodig om de schapen te leiden naar de plekken waar voedsel en water te vinden waren. Een kudde zonder herder was nergens, kreeg niet te eten en te drinken, en was overgeleverd aan de wilde dieren. Psalm 23 - de psalm van deze zondag - roept het beeld op van de herder die zijn schapen te eten en te drinken geeft: hij laat ze rusten in groene weiden en voert ze naar vredig water. Het is dan ook niet te verwonderen dat de herder in het oude Oosten een beeld is geworden van de koning, die ervoor zorgt dat zijn volk in vrede en voorspoed kan leven. In de Bijbel is de herder zelfs een metafoor geworden van God. De zojuist genoemde psalm spreekt over God als over een herder.

De profeten gebruiken ook het beeld van de slechte herder. Ezechiël heeft het over herders die zichzelf weiden en niet de schapen (34:8). Jeremia maakt in de eerste lezing onderscheid tussen herders die de schapen hoeden en herders die ze laten verdwalen. Die goede en die slechte herders zijn goede en slechte koningen. De goede koning beschermt het recht van armen en behoeftigen (Jer. 22:16), hij redt de beroofde uit de handen van zijn onderdrukker, hij buit vreemdelingen, weduwen en wezen niet uit en pleegt geen geweld tegen hen, hij vergiet geen onschuldig bloed (22:3). Maar er zijn ook slechte koningen, die alleen maar op eigen voordeel gericht zijn, die hun onderdanen afpersen en hen uitbuiten (22:17). Jeremia kan niet anders doen dan de slechte koningen aanklagen. Verder steekt hij zijn hoorders een hart onder de riem door ze voor te houden dat God zijn volk niet in de steek zal laten, Hij zal zorgen voor een goede herder: *De dag zal komen... dat ik aan Davids stam een rechtmatige telg laat ontspruiten die als koning een wijs beleid zal voeren en die in het land recht en gerechtigheid zal handhaven* (23:5). Met deze verzekering eindigt de eerste lezing.

Jezus als goede herder

In het evangelie worden oude beloftes ten uitvoer gebracht. Jezus wordt hier voorgesteld als de door Jeremia beloofde goede herder. We hoorden hoe Jezus medelijden voelde met de menigte, omdat ze leken op schapen zonder herder. Schapen zonder herder is een Bijbelse uitdrukking voor een stuurloos volk. Het medelijden waar het evangelie van spreekt, moet niet worden verstaan als een uiting van menselijk gevoel of menselijke emotie. Jezus vertolkt hier God bekommernis om de hulpeloze mens. En de mensen voelen instinctief aan dat Jezus een goede herder is, dat hij er niet op uit is om hen te overheersen, maar om hen gelukkig te maken.

Mijns broeders hoeder

De Bijbelse pastorale terminologie is onderdeel geworden van het kerkelijke spraakgebruik. Jezus is de goede herder. De kudde wordt geleid door de paus als opperherder, door de bisschoppen met hun kromstaf – teken van hun herderlijke taak -, door pastoors, pastores en pastoraal werkenden. Daarnaast heb je nog de ‘gewone’ gelovigen, de pastoranten, een kerkelijke term die niet in het gewone woordenboek voorkomt. Je kunt je afvragen in hoeverre deze termen hedendaagse gelovigen nog aanspreken. De meesten zien zichzelf niet meer als een kudde volgzame schapen. Veel mensen kunnen wèl uit de voeten met Jezus als inspirerende figuur, maar niet met de kerk als organisatie die uit Jezus' woorden allerlei voorschriften destilleert en erop let dat men zich aan deze voorschriften houdt. Het lijkt dat veel (jonge) mensen best wel religieus geïnteresseerd zijn, maar dat ze zelf kiezen en zelf hun geloofspakket samenstellen. Toch denk ik dat het beeld van de herder nog steeds bruikbaar is. Het is bruikbaar wanneer we het ook toepassen op onszelf. Wij zijn allen herders. Herders van elkaar. Het antwoord op de vraag van Kaïn: *Ben ik mijns broeders hoeder?* (Gen. 4:9 in de Statenvertaling) luidt: ja. Wij zijn allen elkanders hoeder, wij zijn herders voor elkaar, in het voetspoor van de goede herder Jezus.

Hij onderwees hen langdurig

Het evangelie eindigt met een zin waarmee de aard van het pastoraat van Jezus wordt aangegeven. Hij voelde medelijden met de menigte, *omdat ze leken op schapen zonder herder, en hij onderwees hen langdurig*. Het is opvallend dat er niet staat: hij leidde of bestuurde hen, maar: *hij onderwees hen langdurig*. Jezus' pastoraat blijkt te bestaan uit onderricht. Hij was eerder leraar dan leider. Een goede leraar luistert naar de leerling, is in gesprek met hem en inspireert hem. Zo'n leraar moet Jezus geweest zijn. Pastoraat bestaat vooral uit bemoedigen, inspireren, luisteren en de mensen helpen om hun eigen weg door het leven te vinden. Dit is een taak die Jezus aan de apostelen heeft doorgegeven, niet alleen aan hen, maar aan ons allemaal. Al luisterend en elkaar inspirerend kunnen wij herder zijn voor elkaar, kunnen wij ‘ons broeders hoeder’ zijn.